

Κατά πόσο μια «παράδοση» μπορεί να θεωρείται άξια διατήρησης όταν βασίζεται στη στοχοποίηση μιας ομάδας;

LIFO 16.4.2025 ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΣΑΓΚΟΖΗ. Κάθε χρόνο, την περίοδο του Πάσχα, σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας αναβιώνουν παραδοσιακά έθιμα με μακρά ιστορία. Δύο από αυτά, ωστόσο, προκαλούν σταθερά αντιδράσεις: το «κάψιμο του Ιούδα» και το λιγότερο γνωστό αλλά εξίσου προβληματικό «κάψιμο του Αράπη». Παρότι συχνά παρουσιάζονται ως αθώες αναβιώσεις του λαϊκού πολιτισμού, και τα δύο βασίζονται σε ρατσιστικά και αντισημιτικά στερεότυπα που θα έπρεπε να τίθενται πλέον υπό σοβαρή κριτική.

Το κάψιμο του Ιούδα είναι ίσως το πιο διαδεδομένο από τα δύο. Κατά το βράδυ της Ανάστασης ή την Κυριακή του Πάσχα, σε πολλές κοινότητες καίγεται ένα ομοίωμα που αναπαριστά τον Ιούδα τον Ισκαριώτη. Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις το ομοίωμα δε φέρει το όνομα «Ιούδας», αλλά αναφέρεται γενικά ως «ο Εβραίος», μετατρέποντας έτσι την πράξη σε μια συμβολική τιμωρία ολόκληρου του εβραϊκού λαού. Το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος (ΚΙΣΕ) έχει επανειλημμένα εκφράσει την αντίθεσή του, σημειώνοντας πως το συγκεκριμένο έθιμο ενισχύει διαχρονικά αντισημιτικά στερεότυπα. Αντίστοιχα, και η Εκκλησία της Ελλάδος εκδώσει τρεις ειδικές εγκυκλίους το 1891, το 1910 και το 1918 με παραινήσεις για κατάργηση του εθίμου.

Το «κάψιμο του Αράπη» τελείται κυρίως στη Γαστούνη Ηλείας την Τρίτη του Πάσχα. Το έθιμο περιλαμβάνει την καύση ομοιώματος που φέρει χαρακτηριστικά που παραπέμπουν σε άτομα αφρικανικής καταγωγής ή «μαυριδερούς» ξένους, με αναφορές στην Οθωμανική περίοδο.

Παρότι οι ντόπιοι συχνά το θεωρούν συμβολικό «κάψιμο του κακού», η χρήση του όρου «Αράπη» και η απεικόνιση του προσώπου έχουν προκαλέσει αντιδράσεις για τον ρατσιστικό τους χαρακτήρα.

Παρόμοιες πρακτικές έχουν καταργηθεί ή αναθεωρηθεί σε άλλες χώρες, αλλά στην Ελλάδα επιβιώνουν ακόμα χωρίς θεσμική παρέμβαση.

Η συζήτηση που ανοίγεται γύρω από αυτά τα έθιμα δεν αφορά μόνο την ιστορικότητά τους, αλλά και τη θέση τους στη σύγχρονη κοινωνία. Το ζήτημα που τίθεται είναι κατά πόσο μια «παράδοση» μπορεί να θεωρείται άξια διατήρησης όταν βασίζεται στη στοχοποίηση μιας ομάδας.

Καθώς η ελληνική κοινωνία προχωρά, πολλοί ζητούν τον επαναπροσδιορισμό τέτοιων εθίμων, με σεβασμό στις αρχές της ισότητας και της καταπολέμησης του ρατσισμού.

ΠΗΓΗ: [LIFO, 16.4.25](#), του Γιώργου Τσαγκόζη